

Spoštovani g. minister za izobraževanje, znanost in šport dr. Pikalo,
spoštovani poslanci Državnega zbora,
spoštovani poslanci Državnega sveta,
spoštovana javnost,

Pišem vam kot razmišljujoči oče treh otrok, ki se šolajo v nedržavni osnovni šoli. V sedanjem in prejšnjem vladnem mandatu sem se z mnogimi drugimi v okviru civilne iniciative Bogatimo šolstvo, danes pa v okviru širše iniciative Združeni starši, precej aktivno ukvarjal z informiranjem javnosti, medijev in politikov o stanju v tistem odstotku osnovnih šol, ki imajo zasebnega ustanovitelja. Moram reči, da smo s požrtvovalnim, neideološkim, vključujočim, kompetentnim, ustrežljivim in korektnim delom v javnosti uspeli razbiti predsodke in neresnice, ki so krožile o naših šolah in programih. Tako danes javnost večinoma ve, da predmetnik v nedržavnih šolah sledi onemu v državnih šolah, da se v nedržavnih šolah poučuje skladno z najnovejšimi znanstvenimi dognanji, da starši za ves program, ki ni standarden za državne šole in v katerih nedržavne šole uresničujejo svoje posebnosti, zaradi katerih sploh obstajajo, že ves čas plačujemo iz svojega žepa in bo temu tako še vnaprej, saj ta del programa ni bil ustavno presojan. Slovenci sedaj tudi vedo, da se v teh šolah ne kujejo nikakršni dobički, saj so šole kot zavodi dolžne vse morebitne denarne presežke investirati v svoj razvoj, vedo pa tudi, da so učitelji na teh šolah popolnoma enako plačani kot kolegi v državnih šolah ter da starši teh otrok v ničemer finančno ne izstopamo iz slovenskega povprečja. Ljudi smo seznanili, da opremo, prostor in vzdrževanje plača ustanovitelj oz. zasebnik, zato so te šole za javne finance ugodnejše. Vedo pa tudi, da moramo starši na teh šolah doplačevati 15% cene osnovnega in razširjenega programa. Razumejo, da je Ustavno sodišče (US) prav zato tako odločilo tako, kot je, ker je diskriminatorno in neustavno, da morajo starši doplačevati za istih 15% matematike in obveznih izbirnih predmetov in dopolnilnega pouka in ostalega programa samo zato, ker so za otroke izbrali šolo, katere ustanovitelj je zasebnik. Nismo pa še uspeli zadosti poudariti, da nedržavne OŠ sestavljajo mrežo javnih šol in jih gre zato pravzaprav obravnavati kot javne šole. Od tod potreba, da jih diferenciramo od onih, katerih ustanovitelj je lokalna skupnost in jih zato sami imenujemo državne šole, dasiravno to morda ni najbolj ustrezen izraz, je pa dovolj nazoren.

Poleg povsem legalne zahteve po izenačitvi financiranja programa, ki ga nedržavna osnovna šola mora ponuditi, smo se najbolj trudili odločitev US legitimirati z vidika javnega dobrega. Javnosti in politikom smo razlagali, da tista posebnost, ki nedržavno osnovno šolo loči od državne, v današnjem času nikogar ne ogroža. Namenjena je javnemu dobremu, saj omogoča staršem možnost izbire glede na specifične osebnosti in potrebe njihovih otrok. Kar nekaj otrok v precej uniformnem sistemu vzgoje in pedagogike državnih šol slabše uspeva in se njihovi talenti pokažejo šele, ko se prešolajo na nedržavne, ki imajo praviloma več posluha za individualne posebnosti otrok. Dogaja se tudi, da se določeni otroci bolje znajdejo s konvencionalnimi pristopi in bolje prosperirajo po prešolanju v državno šolo. Gre enostavno za to, da so otroci različni in da je v sodobnem času zelo dobro, da imajo starši, ki jih najbolje poznajo, možnost izbire. Odločba US je modra tudi zaradi ugotovitve, da imamo v državi po formuli 85% sofinanciranja manj kot odstotek otrok v nedržavnih osnovnih šolah in da je zainteresiranih za vpis na te šole navadno več, kot je na voljo prostih mest, zato potrebujemo širšo ponudbo takih osnovnih šol, da najbolj elegantno razrešimo težavo s slabšo dostopnostjo le-teh širšemu krogu zainteresiranih staršev. V javnih debatah se je izkristaliziralo tudi, da polno državno sofinanciranje programa nedržavnih šol tudi najbolje urejuje problem potencialnega elitizma. Najbolj splošno dostopne bodo nedržavne osnovne šole tedaj, ko staršem ne bo treba plačevati šolnine za redni program, ampak samo za nestandardni - to je tisti razširjeni program, v katerem te šole udeležujejo svoje partikularne interese in kateri ni bil predmet ustavne presoje, saj je logično, da ne more biti.

Dobro bi bilo zgornji stavek prebrati še enkrat. Zakon o osnovni šoli namreč osnovnošolski program deli v obvezni in razširjeni program, US pa v odločbi govori, da za **razširjeni program, s katerim šole uveljavljajo svoje partikularne interese**, sofinanciranje države ni potrebno. To nekoliko neprecizno dikcijo odločbe US je že v prejšnjem mandatu pograbila politika, scefrala pravo v slabi veri, in začela spletkariti in trgovati z odstotki, kolikšen delež razširjenega programa nedržavnih OŠ bi krile javne finance. Na plano je prišel tudi predlog, da sploh nikakršnega, o čemer je ustavni pravnik dr. Krivic tedaj zapisal, da »ni daleč od nezrelega pobalinstva«. Ko je novela propadla v parlamentu in smo dobili nov sklic, pa je minister Pikalo predstavil identično pobalinski predlog. Pravzaprav še bistveno slabši, saj ustanovitelju nedržavnih osnovnih šol nalaga še več težko izvedljivih in nepotrebnih pogojev. Starši v civilni iniciativi smo ga ocenili kot predlog, ki pelje v diametralno nasprotno smer od one, ki jo izvršni oblasti zapoveduje US. Ne samo, da ne rešuje diskriminatornega pravnega položaja staršev, ki imamo sedaj otroke v nedržavnih OŠ, pač pa bo povzročil, da bo tudi tisti odstotek nedržavnih šol, ki sedaj obstaja, v naslednjem desetletju izginil.

Spoštovani minister g. Pikalo, po našem trdnem prepričanju ste spisali nov neustaven zakon. Na to smo vas jasno opozorili tekom javne razprave. Resna opozorila so prišla od vladne pravne službe, slednjič tudi iz parlamentarne.

Trmasto vztrajate pri napisanem. Ne razumemo, zakaj.

Evidentno neustavni zakon sicer rešuje vašo ideološko zadrego, ki je, če dobro premislite zgornje argumente, sploh ne bi smelo biti. Žogico v tej igri znova vrača v pravne vode, s tem pa je zagotovljen topogledni politični mir bržkone do konca mandata. A za nas starše to ni igra, ampak so konkretne položnice vsak mesec, skrb, kakšna bo prihodnost teh šol in šolanja naših otrok ter odsotnost nujno potrebnega pedagoškega miru, ki je v teh šolah zaradi tovrstne politizacije skaljen.

Četudi izvzamemo kratenje pravic depriviligirani manjšini, gre pri tej igri za veliko več. Gre za to, da tovrstno politikanstvo in populizem jemlje zaupanje ljudi v politiko, v vladavino prava. Povečuje stopnjo indifference in abstinence volivcev, utemeljuje pavšalno sodbo o vlačugarski naravi umetnosti urejanja javnih stvari in povečuje nered v družbi. Skratka, tovrstna ravnanja neposredno slabijo našo državno ureditev ustavne parlamentarne demokracije in ji škodijo. Tudi v politiki sami razdvajajo, ne samo pozicijo od opozicije, nemir ustvarjajo tudi v vladni koaliciji, kar smo zaznali med obiski parlamentarcev. Demokratično razmišljujoče in pravo zavezane poslance potiskajo v težak položaj, ko se morajo odločati, ali glasovati proti svoji vesti in intimnemu prepričanju v prid koalicijskega miru in nekih višjih agend ali ne. Kopičijo razočaranja, cinizem in slabo voljo v hramu demokracije. Nemir pa širijo tudi na ostale veje oblasti, še posebno na sodno. Izpostavljajo in izzivajo US, da se odloči za izjemo in stopi v škornje izvršne oblasti, za kar ima pooblastila v izjemnih primerih. Da, ustvarja izredne razmere, kar narod peha v krč in občutek ogroženosti, v neproduktivnost in neustvarjalnost.

Stopimo raje dva koraka nazaj. Je vredno zaradi drobiža za državni proračun vzpostavljati izredne razmere?

Spoštovani poslanci državnega Zbora in Sveta, zavrnite predlagano novelo. Gospod minister, pripravite nov predlog. V pripravo vključite zainteresirano javnost, z njo dosežite konsenz glede glavnih točk, še preden daste zakon v parlament, in se zapišite v zgodovino Slovenije kot politik, ki je pomagal državo normalizirati in umiriti.

Jošt Klemenc,
CI Bogatimo šolstvo
CI Združeni starši
julij 2019